

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Методичні рекомендації
до виконання курсової роботи
з навчальної дисципліни
"ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ"
для студентів напряму підготовки
6.030508 "Фінанси і кредит"
усіх форм навчання

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2016

УДК 658.14/.17(07.034)

М 54

Затверджено на засіданні кафедри фінансів.

Протокол № 1 від 25.08.2015 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: Т. Б. Кузенко

Н. В. Сабліна

Методичні рекомендації до виконання курсової роботи М 54 з навчальної дисципліни "Фінанси підприємств" для студентів напряму підготовки 6.030508 "Фінанси і кредит" усіх форм навчання : [Електронне видання] / уклад. Т. Б. Кузенко, Н. В. Сабліна. – Харків : ХНЕУ ім. Кузнеця, 2016. – 44 с.

Викладено основні вимоги до структури, змісту, оформлення та захисту курсової роботи з навчальної дисципліни. Визначено основні завдання та наведено методичні рекомендації щодо її виконання.

Рекомендовано для студентів напряму підготовки 6.030508 "Фінанси і кредит" усіх форм навчання.

УДК 658.14/.17(07.034)

© Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, 2016

Вступ

Виконання курсової роботи є однією із форм самостійної роботи студентів у ході навчального процесу, що дозволяє визначити ступінь засвоєння студентом теоретичного матеріалу та вміння його аналізувати і застосувати на практиці, підтверджувати грамотність та ерудицію.

Творчому і глибокому засвоєнню курсу "Фінанси підприємств", а також розвитку навичок самостійних досліджень повинні сприяти виконання студентами курсових робіт, які є невід'ємною складовою частиною системи підготовки майбутніх економістів. Творчий підхід до виконання курсової роботи сприяє формуванню у студентів навичок до наукових досліджень та прикладних розробок. Курсова робота є результатом поглибленого теоретичного дослідження одного із напрямів фінансової діяльності підприємств та практичного вирішення поставленої проблеми.

Основною метою виконання курсової роботи є поглиблення теоретичних знань студентів та закріплення практичних навичок з курсу "Фінанси підприємств", формування власного погляду щодо вивчених проблем фінансових відносин, напрямів їх вирішення.

Мета окремої курсової роботи залежить від обраної теми та об'єкта дослідження.

Для досягнення поставленої **мети** під час написання курсової роботи студент повинен вирішити такі **завдання**:

вивчити та узагальнити теоретичні аспекти обраної теми дослідження;

провести оцінювання альтернативних підходів, особливостей розв'язання визначених проблем та зарубіжного досвіду у вирішенні цих проблем;

провести всебічну діагностику практичної сторони теми із використанням сучасних інструментів;

сформувати та обґрунтувати запропоновані рішення;

оформити результати проведеного теоретичного та практичного дослідження у вигляді пояснювальної записки;

захистити курсову роботу.

Предметом курсової роботи є процес формування, використання та розподілу фінансових ресурсів підприємства в ринкових умовах господарювання.

Об'єктом курсової роботи є сфера фінансової діяльності підприємств.

Кожному студенту призначається керівник курсової роботи з числа викладачів кафедри. Керівник проводить індивідуальні консультації з написання роботи для студентів згідно з установленим графіком. Студент має право розробити разом з керівником календарний план виконання курсової роботи в аспекті окремих розділів роботи.

Курсова робота подається студентом на перевірку керівникові не менше, ніж за тиждень до захисту, який не може відбуватися пізніше терміну проведення підсумкового модульного контролю. Після перевірки керівником курсова робота повертається студенту з допуском до захисту або ж зауваженнями на доопрацювання. Після необхідного доопрацювання студент може повторно надати свою роботу на перевірку, після чого робота може бути допущена до захисту.

Захист курсової роботи передбачає стислу доповідь (3 – 5 хв) за результатами проведеного дослідження та відповідь на поставлені керівником курсової роботи питання. Курсова робота оцінюється за стобальною шкалою. Остаточна оцінка за виконання курсової роботи визначається викладачем під час її захисту студентом.

Написання курсової роботи дає змогу студенту навчитися самостійно використовувати й узагальнювати теоретичні положення та інформаційні матеріали, формулювати власні погляди стосовно невирішених проблем, обґрунтовувати висновки й пропозиції, спрямовані на їх розв'язання.

1. Загальні положення

Відповідно до навчального плану напряму підготовки 6.030508 "Фінанси і кредит" професійного спрямування освітньо-кваліфікаційного рівня "бакалавр" студенти денної та заочної форм навчання виконують курсову роботу з начальної дисципліни "Фінанси підприємств", яка є важливою формою самостійного поглибленого вивчення навчального матеріалу. Виконання та захист курсової роботи – одна з форм контролю рівня здобуття певних професійних компетентностей, важливий етап підготовки до майбутньої практичної діяльності.

Курсова робота охоплює два аспекти: теоретичний та розрахунковий. Теоретична частина роботи присвячена дослідженню певного економічного питання за заданою тематикою. Варіант теми обирається відповідно до порядкового номера студента за списком групи, що детально розглянуто у пункті методичних рекомендацій. У межах розрахункової частини роботи студенту необхідно провести розрахунки за наданою первісною інформацією.

Робота студента з вибору теми курсової роботи має розпочинатися з ознайомлення із тематикою курсових робіт. Підготовка курсової роботи розпочинається з добору й вивчення літературних джерел і складання бібліографії. Методика опрацювання літератури залежить від характеру досліджуваної проблеми та індивідуальних особливостей студента. Спочатку доцільно ознайомитися з основною літературою (підручники, монографії, теоретичні статті з обраної теми курсової роботи), потім – з нормативними документами (відповідними Законами України, наказами Президента України, постановами Кабінету Міністрів України тощо).

Особливу увагу слід приділити періодичним виданням, у яких публікують аналітичну інформацію і результати найсучасніших наукових досліджень.

Обов'язково необхідно працювати з сайтами Державного комітету статистики України, Світового банку, Кабінету міністрів України, міністерства фінансів та міністерства економічного розвитку та торгівлі України, Національного банку України та іншими.

Попереднє вивчення літературних джерел є підґрунтям для складання плану курсової роботи. Він має містити: вступ, декілька логічно пов'язаних між собою розділів, які дають змогу розкрити тему, висновки.

Курсова робота є уособленням проведення зовнішнього фінансового аналізу діяльності підприємства та рівня його фінансової безпеки та може бути виконана за одним з наведених далі напрямів.

Відповідно до обраного напрямку формуються аналітичні висновки, що повинні бути подані з урахуванням особливостей аналізу та використуваних суб'єктами дослідження (кредитним експертом, працівником аудиторської фірми, працівником страхової компанії тощо) підходів.

Загальний обсяг курсової роботи не повинен перевищувати 40 сторінок друкованого тексту.

2. Тематика курсової роботи

Тема курсової роботи передбачає розгляд і вивчення актуальних економічних питань діяльності підприємства в сучасних умовах. Під час розкриття теми курсової роботи необхідно визначити мету і завдання роботи, обсяг і масштаб дослідження.

Тематика теоретичної частини курсової роботи за варіантами наведена в табл. 1. Слід зазначити, що студент, який має певні наукові інтереси, за умови обов'язкового узгодження з науковим керівником може внести корективи в назву теми. Коректування теми курсової роботи (у разі необхідності) здійснюється з дозволу наукового керівника не пізніше одного місяця до закінчення строку виконання курсової роботи.

Таблиця 1

Напрями теоретичної частини курсової роботи за варіантами

№ п/п	Напрями тем теоретичної складової курсової роботи
1	2
1	Аналіз кількості підприємств в Україні за розміром і формою власності
2	Аналіз основні проблеми фінансування діяльності підприємств різних організаційно-правових форм
3	Аналіз фінансової підтримки розвитку малого підприємництва
4	На підставі статистичних даних провести порівняльний аналіз складу і структури капіталу за видами економічної діяльності

1	2
5	На підставі даних Статистичного збірника України проаналізувати динаміку внутрішніх джерел фінансування підприємств (прибутку та амортизації) за останні п'ять років
6	Аналіз впливу оподаткування на розподіл та використання прибутку підприємства
7	Зробіть критичний аналіз основних теоретичних моделей дивідендної політики
8	Проаналізуйте особливості національної моделі корпоративного управління та її вплив на дивідендну політику підприємств
9	Зробіть критичний аналіз форм виплати дивідендів в Україні
10	Критичний аналіз впливу оподаткування на позичкове фінансування суб'єктів господарювання
11	Критичний аналіз впливу інфраструктури ринку цінних паперів на фінансування підприємства за рахунок боргових цінних паперів (облігацій)
12	На підставі даних Статистичного збірника України проаналізувати динаміку прямих іноземних інвестицій в основний капітал за видами економічної діяльності за останні п'ять років
13	На підставі даних Статистичного збірника України проаналізувати динаміку інвестицій в основний капітал за джерелами фінансування за останні п'ять років
14	На підставі даних Статистичного збірника України за останній рік проаналізувати відтворювальну структуру інвестицій в основний капітал за видами економічної діяльності
15	Зробіть критичний аналіз основних аспектів факторингової та форфейтингової діяльності суб'єктів підприємництва в сучасному економічному середовищі
16	На підставі оцінки статистичних даних проаналізуйте проблеми, перспективи й особливості лізингового фінансування в Україні
17	Зробіть, на підставі оцінки статистичних даних, порівняльний аналіз різних джерел фінансування діяльності підприємства

1	2
18	Теоретичне обґрунтування концептуальних основ формування системи управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств, адекватної ринковим умовам їх діяльності. Аналіз практики фінансової діяльності сільськогосподарських підприємств
19	Теоретичне обґрунтування концептуальних основ формування системи управління фінансовими ресурсами підприємств промисловості, адекватної ринковим умовам їх діяльності. Аналіз практики фінансової діяльності промислових підприємств
20	Оцінювання розвитку фінансової діяльності суб'єктів підприємництва в Україні в економіко-історичному аспекті
21	Моделювання структури капіталу підприємства та її вплив на дивідендну політику
22	Вплив реорганізаційних процедур на ринкову вартість підприємства. Фінансово-правові механізми захисту прав та інтересів власників (кредиторів) під час організації та здійснення реорганізаційних процедур.
23	На підставі статистичних даних провести порівняльний аналіз функціонування виробничих, комерційних, посередницьких і фінансових підприємницьких структур

Для складання плану курсової роботи рекомендується ознайомитися з проблемами, вирішення яких передбачає тема дослідження; опрацювати спеціальну наукову літературу, законодавчі та нормативні документи, які послідовно і логічно розкривають визначену тему. План курсової роботи має бути логічним, а його підпункти сприяти всебічному висвітленню обраної теми. Правильно побудований план слугує організуючим початком курсової роботи, допомагає систематизувати матеріал, забезпечує послідовність його викладення.

У процесі розкриття теми курсової роботи особливу увагу необхідно приділити роботі з літературою. У процесі вивчення літературних джерел студент має отримати повне уявлення про тему, коло проблем, які вона охоплює, про тенденції розвитку процесів і явищ, які розглядаються. Ро-

бота з літературою – досить складний етап, його організація вимагає певної системи. Першим кроком повинно стати ознайомлення з відповідними розділами навчальних посібників, узагальнюючими монографіями з обраної теми курсової роботи. Після цього доцільно переходити до вивчення книжок, журнальних та газетних статей, інших матеріалів, що включено до бібліографії (переліку літературних джерел). Спочатку треба ознайомитись із останніми виданнями, поступово переходячи до попередніх публікацій. У процесі роботи з літературою необхідно робити нотатки або у вигляді коротких записів прочитаної літератури своїми словами або у вигляді цитат. Цитати мають бути дослівно переписані у лапках з обов'язковим посилання на літературне джерело.

3. Структура курсової роботи

Структура курсової роботи повинна бути такою:

титульний аркуш;

зміст;

вступ;

теоретична частина;

практична частина;

висновки і пропозиції;

список використаних джерел;

додатки.

Титульний лист курсової роботи виконується на уніфікованому бланку (додаток А) з підписами керівника курсової роботи та студента.

Зміст курсової роботи має містити найменування та нумерацію початкових сторінок усіх структурних елементів курсової роботи (змісту, вступу, розділів, висновків, списку літератури, додатків).

У **вступі** студент повинен коротко відобразити (на двох сторінках):

актуальності теми і мотивацію її вибору;

теоретичну базу (назвати вчених, дослідження яких вплинули на позиції автора, застосовані у курсовій роботі) та оцінку повноти і глибини розкриття даної теми в літературних джерелах;

мету дослідження роботи;

завдання автора щодо досягнення мети, що співпадають з пунктами розширеного плану, за яким студент виконуватиме роботу;

предмет і об'єкт дослідження;

методологічну базу (назвати методи дослідження, що було використано у курсовій роботі);

інформаційну базу (джерела і матеріали, на базі яких написана курсова робота).

У **теоретичному розділі** роботи рекомендується висвітлити теоретичні основи теми курсової роботи, різні точки зору щодо даної проблеми; сучасні аспекти, принципи та методологію проблеми, що розглядається. У даному розділі слід розкрити стан теоретичних напрацювань з обраної теми, проаналізувати існуючі різноманітні погляди (в тому числі власні) на ті чи інші аспекти, виявити нерозв'язані проблеми, які потребують розв'язання в теоретичному, методичному та прикладному плані. Важливе місце в даному розділі посідає викладення характеристик сутності даного питання, враховуючи сучасний досвід фінансових відносин високорозвинутих країн та методику аналізу даної теми курсової роботи. Автор має продемонструвати свої знання теоретичних основ даної теми і обґрунтувати вибір найпридатнішого для обраної теми напряму дослідження. Також необхідно дослідити за допомогою статистичних даних по Україні та області розвиток об'єкта дослідження.

Тобто процес формування теоретичної складової курсової роботи можна уявити у вигляді такої схеми:

- 1) ознайомлення з основними теоретичними положеннями;
- 2) вивчення різних точок зору вчених, експертів, практиків із питань теми;
- 3) вивчення практичних матеріалів за темою;
- 4) визначення власної точки зору за даним питанням;
- 5) розроблення висновків та пропозицій з питань теми.

У процесі розкриття теоретичної складової слід чітко розмежувати джерела походження використаної інформації: що запозичене з літератури, що одержано із статистичних документів, а які дані здобуті шляхом власних спостережень, експериментів, розрахунків, опитувань тощо. Розділ завершується оцінкою одержаних результатів та обґрунтуванням пропозицій студента, спрямованих на досягнення мети, поставленої у вступі.

Для розкриття теми теоретичної складової курсової роботи, необхідно використовувати цифрові та статистичні дані. Цифровий матеріал має бути поданий у вигляді таблиць, схем, діаграм та графіків. Особливу

увагу слід приділити правильному оформленню й побудові наведених таблиць, графіків тощо. Вони мають бути логічним продовженням викладених теоретичних положень і слугувати основою для відповідних висновків і пропозицій. Заголовки (назви) таблиць, графіків, діаграм мають відобразити основний зміст ілюстрованого матеріалу і подаються в курсовій роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше або на наступній сторінці. Ілюстрації і таблиці, які розміщені на окремих сторінках курсової роботи, включають до загальної нумерації сторінок.

Виконання **практичного розділу** роботи здійснюється шляхом виконання розрахунків, зазначених у рекомендаціях до виконання практичного розділу курсової роботи. На підставі проведених розрахунків необхідно зробити висновки щодо динаміки ефективності використання ресурсів підприємства.

У **висновках** необхідно стисло за пунктами сформулювати основні результати дослідження, надати узагальнення рекомендацій і пропозицій автора курсової роботи, які повинні бути конкретними і базуватися на аналізі теоретичного та практичного матеріалу. У висновках аналізуються поставлені у вступі завдання, узагальнюються дослідження діяльності підприємства, вказуються пропозиції студента щодо підвищення ефективності діяльності у напрямку, який досліджувався в роботі. У пропозиціях необхідно дати рекомендації щодо впровадження розроблених студентом заходів, їх економічної ефективності, доцільності застосування в практичній діяльності.

Перелік використаної літератури повинен бути наведений після висновку з нової сторінки. Він складається згідно з вимогами стандарту ДСТУ 7.1:2006 "Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис, бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання". Перелік використаної літератури розташовують у такій послідовності:

Конституція України;

закони України;

укази Президента України;

постанови Верховної Ради України;

постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України;

інша література, яка подається за абеткою (в тому числі положення й інструкції міністерств та відомств, доповіді й виступи державних діячів України).

У списку використаних джерел (15 – 25 позицій) вказуються лише ті джерела, які були використані під час написання курсової роботи. Посилання на всі літературні джерела обов'язкові в тексті курсової роботи.

У **додатках** надається, насамперед, інформаційне забезпечення виконання курсової роботи (фінансова звітність). За необхідністю до них можна включити формули, проміжні розрахунки, таблиці, рисунки тощо.

4. Вимоги щодо оформлення курсової роботи

Курсова робота повинна бути грамотно виконана, охайно оформлена та зброшурована.

Курсова робота оформляється згідно з загальноуніверситетськими вимогами, а саме: надруковані з використанням середовища Windows на одній стороні аркуша білого паперу форматом А4 (210 x 297 мм) у вигляді суцільного тексту, ілюстрацій і таблиць. Гарнітура шрифту типу Times New Roman розміром кг 14. Міжрядковий інтервал – множина 1,3.

Допускається використання аркушів форматом А3 (297 x 420 мм), коли це необхідно.

Текст слід писати, дотримуючись таких полів: верхнє і нижнє – не менше 20 мм, праве – не менше 10 мм, ліве – не менше 30 мм.

Під час виконання робіт необхідно дотримуватися рівномірної щільності, контрастності і чіткості зображення по всій роботі.

Усі лінії, літери, цифри і знаки повинні бути чіткими й однаково чорними по всій роботі.

Окремі слова, формули, знаки, що вписуються в текст, повинні бути чорного кольору: щільність вписаного тексту повинна бути максимально наближеною до щільності основного зображення.

Помилки, описки та графічні неточності допускається виправляти підчищенням або зафарбовуванням білим кольором і нанесенням на тому ж місці або між рядками виправленого від руки.

Заголовки структурних частин роботи "ЗМІСТ", "ВСТУП", "РОЗДІЛ", "ВИСНОВКИ", "СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ", "ДОДАТКИ" друкують великими літерами, жирним шрифтом, симетрично до тексту. Оскільки курсова робота поділяється на окремі розділи, то заголовки друкуються великими літерами симетрично до тексту. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше ре-

чень, то їх розділяють крапкою. Переноси слів у заголовку не допускаються. Відстань між заголовком і наступним або попереднім текстом повинна бути в межах 20 мм, однакова по всій роботі.

Відстань між заголовком структурної частини та підрозділом або структурної частини та текстом повинна дорівнювати двом інтервалам.

Кожну структурну частину роботи треба починати з нової сторінки.

Усі сторінки курсової роботи мають бути пронумеровані арабськими цифрами у правому верхньому кутку без крапки в кінці. Нумерація починається з першого титульного аркуша. Титульні листи та зміст не нумеруються, але включаються у загальну нумерацію. Номер сторінки проставляють у правому верхньому кутку сторінки без крапки наприкінці. Нумери сторінок проставляють, починаючи зі вступу (зі сторінки 3).

Зміст роботи викладається на другій сторінці. У ньому послідовно перелічують усі частини курсової роботи і навпроти кожної назви праворуч зазначають номер сторінки, з якої вона починається. Зразок оформлення змісту курсової роботи наведено в додатку Б.

Ілюстрації (схеми, графіки) і таблиці подаються в роботі після тексту, де вони згадані.

Назви схем, рисунків, графіків, діаграм, креслень розташовують під ілюстрацією. За необхідності під ілюстрацією розташовують роз'яснювальні дані.

Ілюстрації варто нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком ілюстрацій, що наводяться в додатках. Номер ілюстрації складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, розділених крапкою.

У тексті допускається робити посилання на джерела в квадратних дужках зі вказівкою порядкового номера джерела в переліку використаної літератури та номера сторінки, звідки взяті дані. Також можна посилатися на розділи, підрозділи, ілюстрації, таблиці, формули, рівняння, додатки, вказуючи при цьому їхні номери.

Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка, наприклад: Рис. 1.2 (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщуються послідовно під ілюстрацією.

Посилання на раніше згадані рисунки, таблиці, додатки проводяться скороченим словом "дивись", наприклад: див. рис. 1.1.

До і після рисунку наводять один міжрядковий проміжок.

Приклади оформлення рисунка наведено на рис. 1.

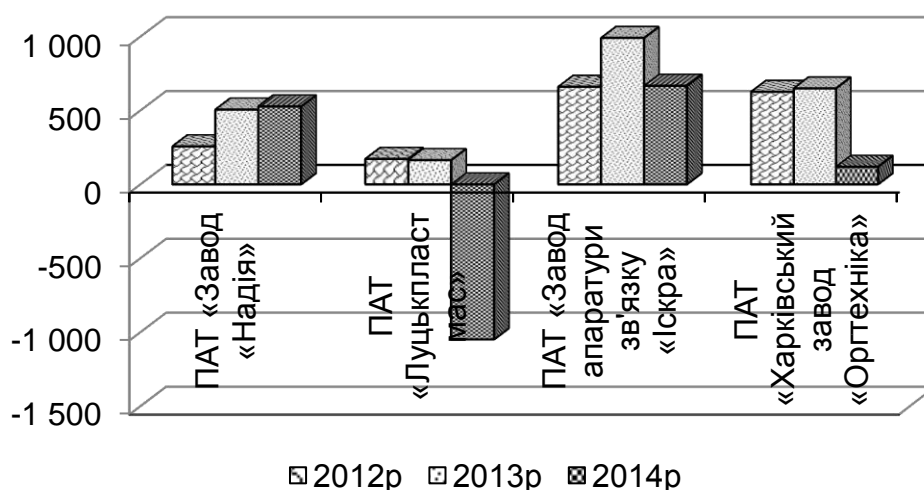
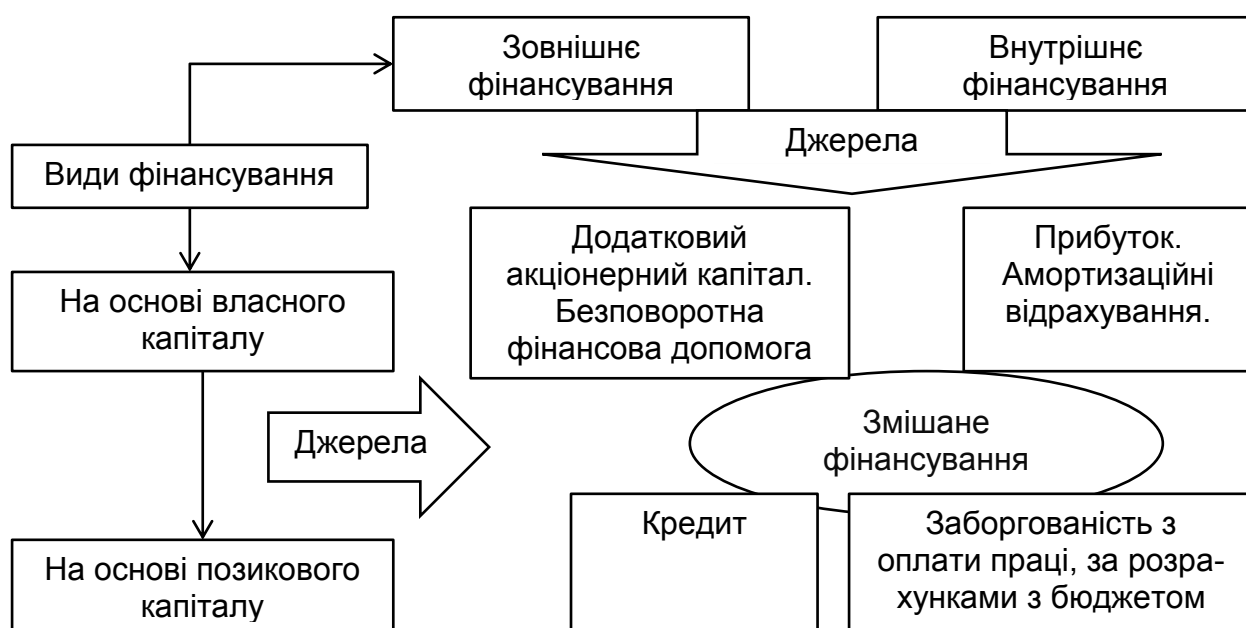

Рис. 1. Приклади оформлення рисунків

Рисунки варто розміщувати так, щоб їх можна було розглядати без повороту або з поворотом за годинниковою стрілкою. Не рекомендується відображати в роботі рисунки, розмір яких перевищує стандартний формат аркуша А4 (210 x 297 мм). Кожний рисунок повинен мати під рисунковий підпис – найменування. Номер ілюстрації, її назву і пояснювальні підписи розміщують послідовно під нею. Ілюстрації позначають словом "Рис." і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих в додатках.

Таблицю варто розташовувати безпосередньо після тексту, в якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці/сторінках, якщо таблиця надто завелика для її вбудовування в структуру тексту.

На всі таблиці повинні бути посилання в тексті.

Таблиці нумерують арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком таблиць, що наводяться в додатках. Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, розділених крапкою.

Кожна таблиця має назву (заголовок), який розміщується симетрично над таблицею, і порядковий номер, який вказується у правому верхньому кутку над заголовком. Слово "таблиця" і заголовок пишуть із великої літери і не підкреслюють. Між текстом та словом "таблиця", а також після таблиці ставиться один міжрядковий проміжок.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) у межах розділу арабськими цифрами. У правому верхньому куті розміщують напис "Таблиця" із зазначенням її номера (без знаку номер). Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад, таблиця 1.2 (друга таблиця першого розділу).

Графи та рядки таблиці нумеруються арабськими цифрами.

Наприкінці назв таблиць крапки не ставлять. Відстань від тексту роботи до таблиці – один рядок (але не більш 10 мм).

Приклад оформлення таблиці:

Таблиця 2.2

Фінансові результати підприємств галузі

Роки	Фінансовий результат до оподаткування (млн грн)	Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали збиток		Чистий прибуток (млн грн)
		у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат (млн грн)	у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат (млн грн)	
2012	-8 539,5	55,3	6 952,6	44,7	15 492,1	-9 338,0
2013	-9 571,4	57,5	6 750,1	42,5	16 321,5	-10 192,2
2014	-105 597,6	56,1	5 281,9	43,9	110 879,5	-105 425,7

У разі переносу частини таблиці на інший аркуш (сторінку) пишуть слова: "Продовження табл." або "Закінчення табл." і вказують номер таблиці, наприклад, "Продовження табл. 1.2" або "Закінчення табл. 1.2".

Приклад оформлення переносу таблиці:

Таблиця 2.6

Показники ліквідності та платоспроможності підприємств галузі

Показник	Роки			Зміни	
	2012	2013	2014	2013/ 2012 pp.	2014/ 2013 pp.
1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,0079	0,0176	0,0262	0,0097	0,0086
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,7990	1,3174	2,3777	0,5184	1,0603

Закінчення табл. 2.6

1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт загальної ліквідності	8,0716	9,3003	4,1260	1,2287	-5,1743
Чистий обіговий капітал, тис грн	2072	2343	1513	271	-830

На всі таблиці повинні бути посилання в тексті, а слово таблиця в тексті пишуть скорочено, наприклад, "... в табл. 1.2". Заголовки таблиць мають відповідати її змісту, бути короткими, чітко визначеними і повністю відповідати розміру таблиць. Їх розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назву і слово "Таблиця" починають з великої літери. Назву не підкреслюють і в кінці заголовку крапки не ставлять.

У разі використання формул необхідно дотримуватися певних техніко-орфографічних правил.

Найбільші, а також довгі і громіздкі формули, котрі мають у складі знаки суми, добутку, диференціювання, інтегрування, розміщують на окремих рядках. Це стосується також і всіх нумерованих формул. Невеликі і нескладні формули, що не мають самостійного значення, вписують у середині рядків тексту.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів треба подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони дані у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта треба

подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова "де" без двокрапки.

Рівняння і формули розміщуються симетрично до тексту, виділяються з тексту вільними рядками. Вище і нижче кожної формули потрібно залишати один вільний рядок.

Формули в курсовій роботі (якщо їх більше одної) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (2.1) (перша формула другого розділу). Номер формули – дробу подають на рівні основної горизонтальної риски формули.

Приклад оформлення формул:

$$ЕФЛ = (1 - С_{пп}) \times (КВР_A - В_{кр}) \times ПК/ВК , \quad (2.4)$$

де ЕФЛ – ефект фінансового важелю, %;

$С_{пп}$ – ставка податку на прибуток, що виражена десятковим дробом;

$КВР_A$ – коефіцієнт валової рентабельності активів (відношення валового прибутку до середньої вартості активів), %;

$В_{кр}$ – розмір відсотка за кредит, що сплачується підприємством, %;

ПК – вартість позикового капіталу, що використовується підприємством;

ВК – вартість власного капіталу, що використовується підприємством.

Умовні скорочення в усіх формулах доцільно наводити у буквах (латиницею або кирилицею). Не допускається наведення складових формул словами.

Якщо інформація запозичена з літературного джерела, то на нього треба посилатися в тексті, взявши номер джерела у квадратні дужки, наприклад, "за даними [4]" або "...у працях [2 – 7]...". Цитати у курсовій роботі, які наводяться дослівно, беруться в лапки. Якщо текст викладається своїми словами, а не дослівно, обов'язково повинен бути збережений його основний зміст. Після закінчення цитати в квадратних дужках зазначається порядковий номер джерела в списку використаних джерел, далі, через кому – сторінка, де вміщена цитата. Наприклад, посилання [4, с. 8] означає, що цитату було взято з джерела, зазначено в списку використаної літератури за номером 4 на сторінці 8.

Посилатися рекомендується на останні видання публікації.

Приклад оформлення списку використаних джерел наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Оформлення списку використаних джерел

Характеристика джерела	Приклад оформлення у курсовій роботі
1	2
Монографії, навчальні посібники (1, 2 або 3 автори)	Ємець О. І. Основи підприємництва : навч. посіб. / О. І. Ємець. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2012. – 147 с.
Чотири автори	Економічна теорія : навч. посіб. для студентів ВНЗ / [М. Д. Романюк, О. І. Ємець, Н. П. Репелата та ін.]. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2011. – 592 с.
Багатотомні видання	Економічна енциклопедія : у 3 т. / редкол. С. В. Мочерний (від. ред.) та ін. – Київ. : Видавничий центр "Академія". – Т. 1. – 2000. – 2000 с. Т. 2. – 2000. – 2001 с. Т. 3. – 2000. – 2002 с.
Стандарт	Якість води : Словник термінів : ДСТУ ISO 6107-1:2004 – ДСТУ ISO 6107-9:2004. – [Чинний від 2005-04-01]. – Київ. : Держспоживстандарт України, 2006. – 181 с. – (Нац. стандарти України).
Збірники наукових праць	Моделювання регіональної економіки : зб. наук. пр. – Зб. наук. праць. – Івано-Франківськ : Плай, 2014. – 299 с.
Словники	Політекономія: базовий економічний словник термінів та понять для студентів економічного факультету / О. І. Ємець, Ю. І. Ціжма. – Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника, 2006. – 56 с.
Складові частини книги, монографії	Ємець О. І. Стратегічна роль спільних підприємств у активізації інвестиційних процесів / О. І. Ємець, В. В. Гловацька // Стратегічні пріоритети соціально-економічного розвитку регіону : монографія / за ред. Н. І. Пилипів. – Івано-Франківськ : Видавець Віктор Дяків, 2014. – С. 122–133.
Збірники	Ємець О. І. Значення капітальних інвестицій підприємств в умовах глобалізації економіки / О. І. Ємець // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. Науковий збірник. Випуск 10. – Т. 1. – Івано-Франківськ : Плай, 2014. – С. 179–186.

1	2
Журнали	Ємець О. І. Удосконалення бухгалтерського обліку, аналізу накладних витрат на виробництво продукції / О. І. Ємець // Вісник Прикарпатського університету. Економіка. Випуск 10. – Івано-Франківськ : Плай, – 2014. – С. 241–247.
Тези доповідей	Ємець О. Загрози пенсійній системі України / О. І. Ємець, О. І. Фільварок // Актуальні проблеми соціально-економічного розвитку: регіональні особливості та світові тенденції [Текст]: матеріали всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції студентів та молодих вчених (10 квітня 2014 р. м. Івано-Франківськ). – Видавець Віктор Дяків, 2014. – С. 24–27.
Автореферати дисертацій	Івасишин О. І. Оцінка і прогнозування ефективності використання оборотного капіталу підприємства: автореф. дис. ... канд. ек. наук : спец. 08.06.01 "Економіка, організація та управління підприємствами" / О. І. Івасишин. – Хмельницьк, 2006. – 17 с.
Законодавчі та нормативні документи	Господарський кодекс України № 436-IV за станом на 16 січня 2003 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – Київ : Парлам. вид-во, 2004. – 207 с. – (Бібліотека офіційних видань)
Електронні ресурси	Цивільний кодекс від 16.01.2003 р. № 435-IV із змінами та доповненнями [Електронний ресурс] // Законопроекти. Упр. комп'ютериз. систем апарату Верховної Ради України. – 2003. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=435-15 . – Назва з екрана.

Після останньої сторінки переліку використаної літератури (перед додатками необхідно розмістити чистий аркуш паперу, на якому посередині великими літерами написати "ДОДАТКИ". У змісті студентських робіт треба вказувати першу сторінку додатків.

Кожен додаток починається з нової сторінки, повинен мати заголовок, написаний угорі аркуша маленькими літерами з першою великою, симетрично щодо тексту сторінки.

Додатки повинні мати загальну з іншою частиною роботи наскрізну нумерацію сторінок.

Додатки варто позначати послідовно великими літерами української абетки, наприклад "Додаток А", "Додаток Б".

5. Рекомендації до написання курсової роботи

5.1. Рекомендації до написання теоретичної частини курсової роботи

Курсові роботи виконуються під безпосереднім науковим керівництвом кафедри "Фінансів". Наукові керівники з підготовки, перевірки та захисту курсових робіт затверджуються кафедрою.

Виконання курсової роботи передбачає такі етапи:

вибір теми;

відбір літератури з обраної проблеми й ознайомлення з нею;

збирання фактичного матеріалу та його систематизація;

написання теоретичного блоку курсової роботи;

проведення розрахунків теоретичного блоку та формування обґрунтованих висновків;

перевірка курсової роботи науковим керівником;

захист курсової роботи.

Курсова робота повинна бути написана самостійно і відрізнитися критичним аналізом питань, що входять до її предмету. Матеріал повинен бути викладений словами автора. Цифровий матеріал повинен бути зведений у таблиці, проаналізований. У випадку наведення цифрового матеріалу у тексті, а також висвітленні дискусійних питань потрібно вказати джерело наведеної інформації.

Сторінки повинні бути пронумерованими. Після списку літератури приводять додатки (звіти, баланси, декларації підприємства).

Інформаційною базою виконання курсової роботи з дисципліни "Фінанси підприємств" є законодавчі та нормативно-правові акти Верховної Ради і Кабінету Міністрів України, інформаційно-аналітичні матеріали й науково-методичні розробки українських та іноземних вчених з проблеми дослідження, офіційна статистична, дані мережі Інтернет та інші матеріали.

Курсова робота повинна мати таблиці, діаграми, схеми, а також цифрові приклади, графіки, які характеризують динаміку основних показників фінансової діяльності суб'єктів фінансових відносин.

Курсова робота, написана тільки на базі літературних джерел без використання фактологічного матеріалу, до захисту не допускається та повертається студенту на доопрацювання. Студент зобов'язаний виконати курсову роботу відповідно до графіка, встановленого кафедрою.

Тема теоретичної частини курсової роботи обирається студентом із наведеної тематики та разом із завданням узгоджується з керівником курсової роботи.

Курсові роботи, виконані студентами на інші теми не розглядаються і не оцінюються.

Теоретичні питання у курсовій роботі мають бути підготовлені на підставі вивчення й узагальнення практичного та статистичного матеріалу, відображати результати досліджень та пропозиції щодо обраної теми дослідження.

Вибір теми теоретичної частини курсової роботи студент здійснює виходячи з запропонованої тематики, затвердженої кафедрою.

Вибираючи напрям дослідження курсової роботи, необхідно врахувати наступне:

- актуальність;
- ступінь розробленості в науковій літературі;
- наявність публікацій в навчальній, науковій та періодичній літературі;
- практичну значущість;
- зацікавленість студента у розробленні цього напрямку;
- необхідність і можливість розроблення обґрунтованих висновків та рекомендацій.

5.2. Рекомендації до написання практичної частини курсової роботи

У процесі виконання курсової роботи студент повинен розв'язати наскрізну розрахункову задачу за індивідуальним варіантом вихідних даних. Для отримання індивідуальних вихідних даних необхідно базовий варіант значень показників скорегувати на індивідуальний коефіцієнт студента (К), який визначається за формулою:

$$K = P \times 0,01 + 1,$$

де P – порядковий номер студента у списку групи.

Наприклад, порядковий номер студента 6, тоді (K) дорівнює $6 \times 0,01 + 1 = 1,06$.

Виконання практичної частини курсової роботи здійснюється з використанням матеріалів таблиць 3–16.

Для складання кошторису витрат на виробництво (табл. 3) необхідно розрахувати суму амортизаційних відрахувань. Їх розрахунок проводиться в табл. 9 (використовуючи дані табл. 10).

Відрахування до Пенсійного фонду, до позабюджетних фондів і органи соціального страхування виробляються за нормами чинного законодавства на поточний рік.

Необхідно зазначити, що зниження залишків незавершеного виробництва протягом певного періоду спричиняє збільшення собівартості виготовленої продукції в цьому періоді і навпаки.

Додаткові дані для розрахунку:

позавиробничі витрати – 2 % від виробничої собівартості товарної продукції;

рентабельність продукції – 20 %.

Залишки готової продукції на складах і відвантаженої виробництвом на кінець планованого року ставитесь до нормативними показниками і розраховуються виходячи з одноденного виробництва товарної продукції протягом четвертого кварталу планованого року.

Під час розрахунку амортизації на планований рік сума відрахувань вважається на середньорічну вартість основних фондів відповідної групи з урахуванням поквартального планового введення в дію і виведення основних фондів.

Сума амортизаційних відрахувань звітного періоду визначається як сума амортизаційних відрахувань, нарахованих для кожного із календарних кварталів, що входять до такого звітного періоду.

Сума амортизаційних відрахувань кварталу визначається шляхом застосування норм амортизації до балансової вартості груп основних фондів на початок такого розрахункового кварталу.

Облік балансової вартості основних фондів 1 групи ведеться за кожним окремим об'єктом групи, та в цілому за групою як сума балансових вартостей окремих об'єктів такої групи. Амортизація окремого об'єкта основних фондів групи 1 здійснюється до досягнення балансовою вартістю об'єкта ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Залишкова вартість такого об'єкта відноситься до складу валових витрат.

Облік балансової вартості основних фондів 2, 3 і 4 груп здійснюється за сукупною балансовою вартістю незалежно від часу введення

їх в експлуатацію. Амортизація основних фондів груп 2, 3 і 4 проводиться до досягнення балансової вартості групи нульового значення.

Балансова вартість групи основних фондів (окремого об'єкта основних фондів групи 1) на початок розрахункового кварталу розраховується за формулою (Бпл):

$$B(a) = B(a-1) + P(a-1) - V(a-1) - A(a-1), \quad (1)$$

де $B(a)$ – балансова вартість групи основних фондів (окремого об'єкта основних фондів групи 1) на початок розрахункового кварталу, тис. грн;

$B(a-1)$ – балансова вартість групи основних фондів (окремого об'єкта основних фондів групи 1) на початок кварталу, що передував розрахунковому, тис. грн;

$P(a-1)$ – сума витрат, понесених на придбання основних фондів, здійснення реконструкцій, модернізацій та інших поліпшень основних фондів, що підлягають амортизації, протягом кварталу, що передував розрахунковому, тис. грн;

$V(a-1)$ – суми виведених з експлуатації групи основних фондів (окремого об'єкта основних фондів групи 1) протягом кварталу, що передував розрахунковому, тис. грн;

$A(a-1)$ – сума амортизаційних відрахувань нарахованих у кварталі, що передував розрахунковому, тис. грн.

Підприємства всіх форм власності мають право застосувати щорічну індексацію балансової вартості груп основних фондів на коефіцієнт індексації, який визначається за формулою:

$$K_i = [I(a-1) - 10] : 100, \quad (2)$$

де $I(a-1)$ – індекс інфляції року, за результатами якого провадиться індексація.

Амортизаційні відрахування (A) розраховуються виходячи з норми амортизації у відсотках (H) до балансової вартості кожної групи основних фондів (окремого об'єкта основних фондів групи 1) на початок розрахункового кварталу за формулою:

$$A = B_{(aa)} \times \frac{H}{100} \quad (3)$$

Довідкова інформація

**Класифікація груп основних засобів та інших необоротних активів
і мінімально допустимих строків їх амортизації**

Групи	Строки
Група 1 — земельні ділянки	–
Група 2 – капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом	15
Група 3 – будівлі	20
Споруди	15
Передавальні пристрої	10
Група 4 – машини та обладнання	5
З них:	
електронно-обчислювальні машини, інші машини для автоматичного оброблення інформації, та/або програм, які визнаються нематеріальним активом), інші інформаційні системи, комутатори, маршрутизатори, модулі, модеми, джерела безперебійного живлення та засоби їх підключення до телекомунікаційних мереж, телефони, мікрофони і рації, вартість яких перевищує 2 500 грн	2
Група 5 – транспортні засоби	5
Група 6 – інструменти, прилади, інвентар (меблі)	4
Група 7 – тварини	6
Група 8 – багаторічні насадження	10
Група 9 – інші основні засоби	12
Група 10 – бібліотечні фонди	-
Група 11 – малоцінні необоротні матеріальні активи	-
Група 12 – тимчасові (нетитульні) споруди	5
Група 13 – природні ресурси	-
Група 14 – інвентарна тара	6
Група 15 – предмети прокату	5
Група 16 – довгострокові біологічні активи	7

Прибуток як кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства становить собою різницю між загальною сумою доходів і витратами на виробництво й реалізацію продукції.

Чистий прибуток підприємства визначається як різниця між оподатковуваним прибутком і величиною нарахованого податку на прибуток.

Оподатковуваний прибуток розраховується як валові доходи мінус валові витрати мінус амортизація.

Податок на додану вартість, що підлягає сплаті до державного бюджету визначається як податкові зобов'язання мінус податковий кредит.

Податкові зобов'язання – загальна сума податку, одержана платником податку в звітному (податковому) періоді в результаті продажу товарів та послуг.

Податковий кредит – сума, на яку платник податку має право зменшити податкове зобов'язання звітного періоду. Зазвичай податковий кредит являє собою суму сплаченого (вхідного) ПДВ, витрати за яким зроблені при придбання сировини, товарів, послуг і т. д.

Ставка ПДВ визначається за нормами чинного законодавства.

Визначення потреби підприємства у власних оборотних коштах здійснюється у процесі нормування, тобто визначення нормативу оборотних коштів.

Метою нормування є визначення раціонального розміру оборотних коштів, які відволікаються на певний строк у сферу виробництва і сферу звернення. Розмір власних оборотних коштів залежить від обсягу виробництва, умов постачання і збуту, асортименту виробленої продукції, застосовуваних форм розрахунку. Нормування оборотних коштів здійснюється в грошовому вираженні.

В основу визначення потреби в них покладено кошторис витрат на виробництво продукції (робіт, послуг) на IV квартал планованого року. Для визначення нормативу приймається до уваги середньодобова витрата нормованих елементів у грошовому вираженні.

За виробничими витратами середньодобова витрата розраховується за відповідній статті кошторису витрат на виробництво; за незавершеним виробництвом – виходячи з собівартості валової продукції; за готовою продукцією – на підставі виробничої собівартості товарної продукції.

Норматив обігових коштів (Ноб) за елементами (сировина, матеріали, покупні напівфабрикати і допоміжні матеріали) визначається за формулою:

$$\text{Ноб} = \text{Вд} \times \text{Де}, \quad (4)$$

де Вд – одноденні витрати з відповідного елемента, тис. грн;

Де – норма запасу для даного елемента обігових коштів, дні.

$$\text{Вд} = \frac{\text{Зкв}}{90}, \quad (5)$$

де Зкв – квартальні витрати на виробництво, тис. грн;

90 – кількість днів у кварталі.

$$\text{Де} = \text{Нтр} + \text{Нпідг} + \text{Нпот} + \text{Нгар}, \quad (6)$$

де Нтр – транспортний запас, дні;

Нпідг – підготовчий запас, дні;

Нпот – поточний запас, дні;

Нгар – гарантійний запас, дні.

Далі необхідно порівняти отриманий норматив на кінець запланованого року з нормативом на початок року з тим, щоб визначити, як зміниться потреба підприємства у власних оборотних коштах у планованому році.

Під час визначення внутрішніх джерел фінансування необхідно зауважити, що зменшення потреби в оборотних засобах веде до переходу вивільненої їх величини в основні засоби. Крім того, збільшення кредиторської заборгованості означає тимчасове залучення коштів інших осіб, які можуть бути спрямовані на фінансування виробництва, тобто фактично мобілізацію ресурсів.

У разі, якщо підприємство не отримує чистого прибутку (тобто валові витрати з амортизацією перевищили доходи) підприємство замість нерозподіленого прибутку матиме непокріті збитки. Нестача власних джерел фінансування капітальних вкладень покривається за рахунок довгострокових кредитів банків.

Кошторис затрат на виробництво промислового підприємства

№ п/п	Витрати	Усього на плановий рік	У тому числі на IV квартал
1	Сировина та основні матеріали		
2	Допоміжні матеріали, в тому числі:		
2.1	придбані сировина та матеріали, комплектуючі вироби, послуги промислового характеру		
3	Паливо		
4	Електроенергія		
5	Плата за спеціальне використання водних ресурсів		
6	Відрахування на геолого-розвідувальні роботи		
7	Матеріальні витрати		
8	Амортизаційні відрахування		
9	Витрати на оплату праці		
10	Відрахування до фонду соціального страхування: усього, у тому числі:		
10.1	пенсійний фонд		
10.2	поточне соціальне страхування		
10.3	державні фонди сприяння зайнятості		
11	Фонд захисту навколишнього середовища		
12	Фонд охорони праці підприємства		
13	Інші витрати загалом, у тому числі:		
13.1	сплата послуг зв'язку		
13.2	плата за оренду		
13.3	відсотки за кредит		
14	Витрати на виробництво		
15	Списано витрат на невиробничі рахунки		
16	Витрати на валову продукцію		
17	Зміна залишків незавершеного виробництва		
18	Виробнича собівартість товарної продукції		
19	Позавиробничі витрати		
20	Повна собівартість товарної продукції		
21	Товарна продукція у відпускних цінах підприємства		

Розрахунок обсягу реалізації продукції та прибутку

№ п/п	Показники	Значення
1	Залишки готової продукції на складі, відвантажені та на відповідальному зберіганні на початок планового року:	
1.1	за повною собівартістю	
1.2	за оптовими цінами підприємства	
1.3	прибуток	
2	Товарна продукція на плановий рік	
2.1	за повною собівартістю	
2.2	за оптовими цінами підприємства	
2.3	прибуток	
3	Залишки готових виробів на складі і товарів, відвантажених виробництвом на кінець року	
3.1	у днях	
3.2	за повною собівартістю	
3.3	за оптовими цінами підприємства	
3.4	прибуток	
4	Реалізація продукції у плановому році	
4.1	за повною собівартістю	
4.2	за оптовими цінами підприємства	
4.3	прибуток	

Розрахунок прибутку підприємства на плановий рік

№ п/п	Показники	Значення
1	Фінансовий результат (прибуток, збиток) від основної діяльності	
2	Фінансовий результат (прибуток, збиток) від іншої операційної діяльності	
3	Фінансовий результат (прибуток, збиток) від операційної діяльності	
4	Фінансовий результат (прибуток, збиток) від фінансових операцій	
5	Фінансовий результат (прибуток, збиток) від іншої звичайної діяльності	
6	Фінансовий результат (прибуток, збиток) від звичайної діяльності	

Таблиця 6

Розрахунок податку на прибуток та визначення чистого прибутку підприємства

№ п/п	Показники	Значення
1	Валові доходи підприємства	
2	Не включаються у валові доходи	
3	Валові витрати підприємства	
4	Амортизація	
5	Оподаткований прибуток	
6	Ставка податку на прибуток, %	
7	Сума податку на прибуток	
8	Чистий прибуток підприємства	

Таблиця 7

Розрахунок податку на додану вартість

№ п/п	Показники	Значення
1	Вартість реалізованих товарів, послуг підприємства в оптових цінах	
2	Реалізація продукції підсобного господарства	
3	Реалізація продукції, послуг допоміжного виробництва	
4	Витрати, пов'язані з закупівлею палива, сировини, матеріалів, напівфабрикатів виробничого призначення	
5	Вартість придбаних послуг виробничого характеру, допоміжної сировини, матеріалів та комплектуючих виробів	
6	Сума податкових зобов'язань	
7	Сума податкового кредиту	
8	Сума ПДВ, %	
9	Сума, що підлягає для виплати в бюджет	
10	Сума, що підлягає відшкодуванню з бюджету	

Таблиця 8

Норми та нормативи власних оборотних коштів

№ п/п	Нормовані оборотні кошти	Норматив на початок року	Норматив на плановий рік			Приріст (зменшення) нормативу
			Витрати IV кварталу	Норма запасу в днях	Норматив на кінець року	
1	2	3	4	5	6	7
1	Сировина та основні матеріали					
2	Допоміжні матеріали					
3	Паливо					

1	2	3	4	5	6	7
4	Покупна тара					
5	Незавершене виробництво					
6	Витрати майбутніх періодів					
7	Готові вироби					

Таблиця 9

Розрахунок амортизаційних відрахувань

№ п/п	Показники	1 квартал	2 квартал	3 квартал	4 квартал	За рік
1	Вартість основних фондів на початок 4 кв. року, що передує плановому					
2	Введення в дію основних фондів у 4 кварталі					
3	Вибуття основних фондів в 4 кварталі					
4	Сума нарахованих амортизаційних відрахувань у 4 кварталі року, що передує плановому					
5	Вартість основних фондів підприємства на початок планового періоду					
6	Планове введення основних фондів у розрахунку на рік					
7	Планове вибуття основних фондів у розрахунку на рік					
8	Середньорічна вартість основних фондів					
9	Норма амортизаційних відрахувань (у розрахунку на податковий квартал), %					
10	Сума амортизаційних відрахувань					

Планове введення і виведення основних фондів

№ п/п	Показники	1 квартал	2 квартал	3 квартал	4 квартал	За рік
1	Планове введення основних фондів					
1.1	група 1					
1.2	група 2					
1.3	група 3					
1.4	група 4					
2	Планове виведення основних фондів					
2.1	група 1					
2.2	група 2					
2.3	група 3					
2.4	група 4					

Таблиця 11

Розрахунок мобілізації (імобілізації) оборотних засобів

№ п/п	Показники	Значення
1	Наявність оборотних активів на початок року	
2	Потреба в оборотних активах на кінець року	
3	Наявність кредиторської заборгованості на початок року	
4	Перехідна кредиторська заборгованість	
5	Мобілізація (імобілізація) внутрішніх ресурсів	

Таблиця 12

Розрахунок джерел фінансування капітальних вкладень на технічне переозброєння та реконструкцію діючого підприємства

№ п/п	Показники	Значення
	2	3
1	Обсяг капітальних вкладень всього, у тому числі:	
1.1	обсяг будівельно-монтажних робіт, що виконуються господарським способом	
2	Джерела фінансування	
2.1	використання нерозподіленого прибутку в капітальному будівництві, %, тис. грн	

1	2	3
2.2	амортизація	
2.3	виручка від реалізації вибувшого і зайвого майна	
2.4	орендна плата	
2.5	мобілізація внутрішніх ресурсів у капітальному будівництві	
2.6	частка планових накопичень від обсягу будівельно-монтажних робіт, що виконуються господарським способом, %, тис. грн	
2.7	довгостроковий кредит	
	Усього джерел	

Таблиця 13

Розрахунок джерел фінансування капітальних вкладень на невиробниче будівництво

№ п/п	Показники	Значення
1	Обсяг капітальних вкладень, всього	
2	Джерело фінансування	
2.1	Використання нерозподіленого прибутку в невиробничому будівництві, %, тис. грн	
2.2	Кошти пайової участі	
2.3	Кредити банків	
	Усього джерел	

Таблиця 14

Використання чистого прибутку підприємства

№ п/п	Показники	Значення
1	Формування резервного фонду	
2	Сплата дивідендів	
3	Збільшення зареєстрованого капіталу	
4	Нерозподілений прибуток (непокриті збитки)	
5	Чистий прибуток	

Табл. 15 і 16 призначені для перевірки правильності отриманих результатів, а підсумкове значення за 15 (шаховою) таблицею дорівнює підсумку першого розділу табл. 16 та сумі підсумків другого і третього розділів тієї ж таблиці.

Перевірочна шахова таблиця до балансу доходом і витрат підприємства

№ п/п	Джерела формування	Оподаткований прибуток	ПДВ	Амортизаційні відрахування	Відрахування від собівартості	Виручка від реалізації майна	Мобілізація внутрішніх ресурсів	Кредити банків	Планові накопичення в капітальному будівництві	Дольова участь в будівництві	Орендна плата	Усього
	Використання коштів											
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	Податок на прибуток											
2	ПДВ											
3	Сплата за воду											
4	Відрахування на геолого-розвідувальні роботи											
5	Плата за землю											
6	Відрахування на соціальне страхування											
7	Відрахування в фонд захисту навколишнього середовища											
8	Відрахування у фонд охорони праці											
9	Капітальні вкладення											
9.1	Технічне переоснащення і реконструкція											
9.2	Невиробниче будівництво											
10	Відсотки за користування кредитом											
11	Формування резервного фонду											
12	Сплата дивідендів											

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
13	Збільшення зареєстрованого капіталу											
14	Залишок нерозподіленого прибутку											
15	Інші											
	Усього											

Таблиця 16

Баланс доходів і витрат (фінансовий план) підприємства

№ п/п	Показники	Значення
Розділ 1. Доходи та надходження		
1	Податок на додану вартість	
2	Оподаткований прибуток	
3	Амортизаційні відрахування	
4	Виручка від реалізації вибувшого і зайвого майна	
5	Мобілізація внутрішніх ресурсів у капітальному будівництві	
6	Кошти, що надходять за пайову участь в будівництві	
7	Орендна плата	
8	Інші джерела фінансування капітальних вкладень	
9	Кредит банків	
9.1	на технічне переоснащення і реконструкцію	
9.2	на невиробниче будівництво	
10	Відрахування від собівартості	
	Усього доходів та надходжень	
Розділ 2. Витрати і відрахування		
1	Резервний фонд	
2	Сплата дивідендів	
3	Збільшення зареєстрованого капіталу	
4	Капітальні вкладення, в тому числі:	
4.1	витрати на технічне переоснащення і реконструкцію	
4.2	витрати на невиробниче будівництво	
5	Залишок нерозподіленого прибутку	
6	Сума відрахування в фонд охорони праці	
7	Погашення кредитів та відсотків за користування кредитом	
8	Інші витрати	
	Усього витрат і відрахувань	
Розділ 3. Взаємини з бюджетом та позабюджетними фондами		
1	ПДВ	
2	Податок на прибуток	
3	Внески в бюджет, які відносять на собівартість	
4	Відрахування у фонд соціального страхування	
5	Відрахування у фонд захисту навколишнього середовища	
	Всього платежі в бюджет та відрахувань в позабюджетні фонди	

6. Захист курсової роботи

Курсова робота має бути зброшурована і подана на кафедру у визначений термін. Роботу попередньо розглядає викладач-керівник, який у рецензії приймає рішення щодо допущення її до захисту. Під час підготовки до захисту курсової роботи студентові необхідно ознайомитися з рецензією наукового керівника та відповідно відреагувати на зауваження та рекомендації.

Захист і оцінка курсової роботи – це певний підсумок самостійної роботи студента, свідчення його здатності до самоорганізації. За час виконання письмової роботи студент набуває навичок самостійного пошуку необхідного інформаційного матеріалу за визначеними літературними джерелами. Він має можливість оцінити свої наукові здібності, зробити висновки стосовно своїх теоретичних економічних переконань.

Одночасно підготовка курсової роботи – це набуття студентом необхідних орієнтирів щодо організації самостійної роботи у вищих навчальних закладах, а також виконання у подальшому дипломної роботи за обраною спеціальністю.

Захист курсової роботи здійснюється перед комісією (завідувач кафедри, лектор, науковий керівник), яка затверджується на засіданні кафедри.

Тези доповіді студент готує заздалегідь. У доповіді (5 хвилин) студенту слід розкрити актуальність обраної теми, дати характеристику об'єкта і предмета дослідження та доповісти про отримані результати за кожним розділом, основні висновки і пропозиції, які він сформував під час дослідження обраної теми.

За бажанням студент може підготувати презентацію (5 – 10 слайдів).

Після доповіді студент відповідає на запитання членів комісії та присутніх на захисті. Загальний час захисту курсової роботи не повинен перевищувати 10 хвилин у середньому на одного студента.

Після обговорення підсумків захисту на закритому засіданні комісії виносяться рішення про остаточну оцінку за курсову роботу, яке оголошується в той самий день.

Після захисту курсова робота передається на зберігання в архів кафедри.

Основні етапи виконання курсової роботи

Етапи	Характеристика	Орієнтовний графік	
		1 семестр	2 семестр
1 етап	Вибір теми та визначення завдань дослідження	до 10 жовтня	до 10 березня
2 етап	Вивчення літературних джерел, збирання та оброблення інформації	до 20 жовтня	до 20 березня
3 етап	Складання плану роботи	до 5 листопада	до 5 квітня
4 етап	Узгодження плану роботи та списку використаних джерел з лектором та науковими керівником	до 20 листопада	до 20 квітня
5 етап	Написання і оформлення курсової роботи	до 5 грудня	до 5 травня
6 етап	Захист роботи	до початку екзаменаційної сесії	до початку екзаменаційної сесії

За результатами захисту курсової роботи студент отримує оцінку.

Оцінка курсової роботи враховує:

якість її підготовки: теоретичний рівень, ступінь самостійного висвітлення теми, оформлення виносок, посилань, списку використаної літератури. Не меншого значення для остаточної оцінки набувають мова і стиль написання курсової роботи;

виступ студента на захисті;

повноту і правильність відповідей на запитання під час захисту курсової роботи.

Не виключена можливість таких ситуацій, коли робота виконана й оформлена на досить високому рівні, але виступ студента під час захисту роботи має помилки, відповіді на запитання поверхневі, непродумані. Зрозуміло, що у таких випадках оцінка може бути значно знижена навіть за умов якісно виконаної курсової роботи. Поточне і підсумкове оцінювання здійснюється відповідно до даних табл. 17.

Критерії оцінювання курсових робіт

№ п/п	Критерії оцінювання курсової роботи	Максимальна кількість балів
1	Обґрунтування актуальності теми, виклад вступу та висновків роботи	10
2	Ступінь опрацювання літератури (кількість джерел, роки видання, частка статей, тез, монографій, наявність посилань)	10
3	Дотримання вимог до виконання курсової роботи (згідно з методичними рекомендаціями: шрифт, оформлення, наявність трьох розділів, розрахунків, таблиць, рисунків, формул)	10
4	Виклад змісту курсової роботи (ступінь розкриття теми)	20
5	Захист курсової роботи (доповідь, презентація, відповіді на поставленні питання)	50
	Усього	100

Умови недопуску курсової роботи студента до захисту та переведення показників успішності знань студентів у систему оцінювання за шкалою ECTS наведені у табл. 18 і 19.

Таблиця 18

Умови недопуску курсової роботи до захисту

Недопуск	За умови
Курсова робота до захисту не допускається	Подання на кафедру після закінчення встановленого терміну
	Написання на тему, що не затверджена на засіданні кафедри
	Структура не відповідає вимогам
	Недбало оформлена, неякісно надрукована

Таблиця 19

Переведення показників успішності знань студентів у систему оцінювання за шкалою ECTS

Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за 100-бальною шкалою ХНЕУ ім. С. Кузнеця	Оцінка за національною шкалою
1	2	3
(A)	90 – 100 балів	5 – відмінно (відмінне виконання)

1	2	3
(B)	82 – 89 балів	4 – добре (вище середнього рівня)
(C)	74 – 81 бал	4 – добре (взагалі правильна робота, але з певною кількістю помилок)
(D)	64 – 73 балів	3 – задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
(E)	60 – 63 бали	3 – задовільно (виконання задовольняє мінімальні критерії)
(FX)	35 – 59 балів	2 – незадовільно (потрібне повторний захист) 2 – незадовільно (необхідне повторне написання)

7. Рекомендована література

Основна

1. Бердар М. М. Фінанси підприємств : навч. посіб. / М. М. Бердар. – Київ : Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.
2. Гриньова В. М. Фінанси підприємств : навч. посіб / В. М. Гриньова, В. О. Коюда. – 3-тє вид., перероб. і допов. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2004. – 432 с.
3. Кузенко Т. Б. Фінанси підприємств: конспект лекцій для студ. усіх спец. всіх форм навчання / Т. Б. Кузенко, Є. Ю. Кузькін, Н. В. Сабліна. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2007. – 168с.
4. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств : підручник / А. М. Поддєрьогін. – 6-ге вид., переробл. і виправ. – Київ : КНЕУ, 2008. – 552 с.
5. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств : навч. посіб. / О. С. Філімоненков. – 2-ге вид., переробл. і допов. – Київ : МАУП, 2004. – 328 с.
6. Фінанси підприємств : навч. посіб. : курс лекцій / за ред. Г. Г. Кірейцева. – Київ : ЦУЛ, 2009 – 412 с.
7. Шморгун Н. П. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Н. П. Шморгун, І. В. Головка. – Київ : ЦНЛ, 2006. – 528 с.

Додаткова

8. Андріанова І. І. Фінанси підприємств. Практикум : навч.-метод. посіб. / І. І. Андріанова, В. А. Ісайко. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2007. – 274с.
9. Брюховецька Н. Ю. Фінанси підприємств : навч. посіб. / Н. Ю. Брюховецька. – Донецьк : ДонУЕП, 2006. – 215 с.

10. Герасименко О. В. Фінанси підприємств : термінологічний словник для студ. екон. спец. / О. В. Герасименко, Г. О. Роганова. – Краматорськ : ДДМА, 2007. – 148 с.

11. Гриньова В. М. Фінанси підприємств : навч. посіб. / В. М. Гриньова, В. О. Коюда. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2004. – 432 с.

12. Онисько С. М. Фінанси підприємств : навч. посіб. / С. М. Онисько, П. М. Марич. – Львів : "Магнолія 2006", 2008. – 367 с.

13. Фінанси підприємства : підручник / Л. О. Лігоненко, Н. М. Гуляєва, Н. А. Гринюк та ін. – Київ, 2007. – 491 с.

Ресурси мережі Інтернет

14. Буряковский В. В. Финансы предприятий [Электронный ресурс] / В. В. Буряковский. – Режим доступа : <http://books.efaculty.kiev.ua/finpd/1/r1/>.

15. Господарський кодекс України № 463-IV від 16.01.2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.zakon0.rada.gov.ua.

16. Король В. А. Фінанси підприємств : навч. посіб. [Електронний ресурс] / В. А. Король. – Режим доступу : <http://pulib.if.ua/book/55>.

17. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lsl.lviv.ua>.

18. Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lib-gw.univ.kiev.ua>.

19. Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.franko.lviv.ua/library>.

20. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>.

21. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" № 73 від 07.02.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

22. Одеська державна наукова бібліотека ім. О. М. Горького [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ognb.odessa.ua>.

23. Офіційний портал Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

24. Про акціонерні товариства : Закон України № 514-VI від 17.09.2008 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/>.

25. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
26. Про господарські товариства : Закон України № 1576-XII від 19.09.1991 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
27. Про оцінку земель : Закон України № 1378-IV від 11.12.2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
28. Публічна бібліотека ім. Лесі Українки м. Києва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lucl.kiev.ua>.
29. Сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua
30. Сайт Міністерства економіки України. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua>.
31. Сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу : www.minfin.gov.ua.
32. Сайт Національного банку України. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.
33. Система розкриття інформації на фондовому ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.smida.gov.ua.
34. Слав'юк Р. А. Фінанси підприємств : підручник [Електронний ресурс] / Р. А. Слав'юк. – Режим доступу : http://pidruchniki.ws/15840720/finansi/finansi_pidpriyemstv_-_slavyuk_pa.
35. Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка. – Режим доступу : <http://korolenko.kharkov.com>.
36. Центральна наукова бібліотека Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – Режим доступу : <http://www-library.univer.kharkov.ua>.

Додатки

Додаток А
Форма № Н-6.01

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Кафедра фінансів

КУРСОВА РОБОТА

з _____
(назва дисципліни)

на тему: _____
_____

Студента (ки) _____ курсу _____ групи
напряму підготовки _____
спеціальності _____

_____ (прізвище та ініціали)

Керівник _____

_____ (посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Національна шкала _____
Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії _____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

Харків – 20 __ рік

Зразок змісту курсової роботи

Вступ.....	3
1. Оцінка розвитку фінансової діяльності суб'єктів підприємництва в Україні в економіко-історичному аспекті.....	5
2. Практична частина.....	18
Висновки.....	31
Список використаних джерел.....	34
Додатки.....	38

Зміст

Вступ.....	3
1. Загальні положення	5
2. Тематика курсової роботи	6
3. Структура курсової роботи	9
4. Вимоги щодо оформлення курсової роботи	12
5. Рекомендації до написання курсової роботи.....	20
5.1. Рекомендації до написання теоретичної частини курсвої роботи	20
5.2. Рекомендації до написання практичної частини курсвої роботи	21
6. захист курсової роботи.....	35
7. Рекомендована література.....	38
Додатки.....	41

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Методичні рекомендації
до виконання курсової роботи
з навчальної дисципліни
"ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ"
для студентів напряму підготовки
6.030508 "Фінанси і кредит"
усіх форм навчання**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Кузенко** Тетяна Борисівна
Сабліна Наталія Вікторівна

Відповідальний за видання *І. В. Журавльова*

Редактор *В. О. Бутенко*

Коректор *Т. А. Маркова*

План 2016 р. Поз. № 311 ЕВ. Обсяг 44 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*